

- А.Г. Дружинин // Географический вестник [Научный журнал Пермского ун-та]. – 2009. – № 3 (11). – [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://www.geo-vestnik.psu.ru>.
3. Денисенко О.О. Процеси метрополізації та перспективи їх розвитку в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. геогр. наук: спец. 11.00.02 «Економічна та соціальна географія» / О. О. Денисенко. – Київ, 2010. – 24 с.
 4. Markowski T. Metropolie, obszary metropolitalne, metropolizacja: Problemy i pojęcia podstawowe / T. Markowski, T. Marszał. – Warszawa: Polska Akademia Nauk. Komitet Przestrzennego Zagospodarowania Kraju, 2006. – 25 s.
 5. Domański B. Rozwój polskich metropolii a regiony peryferyjne – bezpowrotna separacja czy współzależność rozwoju? / B. Domański // Studia KPZK PAN. – 2008. – Z. 120. – S. 135–143.
 6. Мазур Т. Еволюція змісту термінів метрополізація, метрополія, метрополійний ареал, метрополійний простір у контексті урбанізаційних процесів ХХ – початку ХХІ століть / Т. Мазур, Є. Король. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/6969/1/07.pdf>.
 7. Marszał T. Someremarkson metropolitan development/ StudiaRegionalia. Volume 14. Urban and regional development – concepts and experiences. Warszawa, 2004. – S. 129-131.

Summary. *Metropolitan features as the dominant trend of economic space are considered. Review of existing conceptual bases determination of regional metropolises and dependence of the surrounding area from the level of the major metropolitan cities, the complexity and diversity of their functional status is shown.*

Key words: *metropolisation, city-metropolis, metropolitan area, urbanization, regional metropolis, metropolitan space, metropolitan function.*

УДК 331.101.262

Мойсєєнко І.П., д.е.н., професор Львівського державного університету внутрішніх справ

ПРІОРИТЕТИ СТАЛОГО ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Представлено основи формування моделі інноваційного розвитку з врахування принципів економічної безпеки, сталого розвитку та соціальних пріоритетів економічної політики. Сформульовано показники та типологію факторів формування можливостей інноваційного розвитку. Обґрунтовано, що стратегічні пріоритети інноваційного сталого розвитку повинні знайти відображення в механізмах економічної та фінансової політики реалізації стратегії економічної безпеки.

Ключові слова: *інноваційний розвиток, сталий розвиток, економічна безпека, чинники та пріоритети інноваційного розвитку.*

Вступ. Суть соціально-економічної трансформації у загальному вигляді зводиться до зміни існуючого економічного порядку економічної системи, забезпечення поступового сталого розвитку. З огляду на це при виборі економічної стратегії країна визначає свій особливий шлях поєднання інтересів економічної безпеки із досягненням економічного зростання та розвитку.

Загалом стратегії економічної трансформації, реалізовані різними країнами, можна умовно розділити на три великі групи: модель трансформації країни, що розвивається; модель економічної реконструкції; модель системних перетворень. У процесі вибору моделі економічної трансформації необхідно детально проаналізувати стан економіки країни. Ці умови неоднакові в різних країнах і значною мірою визначають стратегічний напрям перетворень, накладаючи певні межі на використання досвіду інших країн. Через те кожна країна виробляє та реалізує свою власну економічну стратегію (політику), в якій комбінуються елементи різних підходів до безпеки та економічного зростання.

Аналіз останніх досліджень. Дослідженням проблем і шляхів розвитку економіки України найбільш активно займаються українські вчені В. Геєць [1], В. Денисюк, А. Марков [2], Л. Федулова [5] та інші. Названі вчені вказують, що в умовах інформаційного суспільства головною детермінантою економічного зростання виступає здатність держави генерувати і трансформувати знання, оскільки відбувається різке скорочення тривалості інноваційного циклу, тобто впровадження і розробки нововведень. Стан досліджень вітчизняної економічної думки, спрямованої на пошук оптимальної моделі економічного розвитку України свідчить про адекватність моделей ендо- та екзогенного розвитку для національної економіки [3].

Неодмінною умовою інноваційного розвитку є забезпечення засобами державної політики тісного взаємозв'язку між усіма складовими суспільного життя, органічне долучення до неї інноваційних факторів, поєднання ринкових перетворень з активним використанням наукових знань, високих технологій та інформації, використання можливостей громадянського суспільства у формуванні системних трансформацій державного управління як головних джерел економічного зростання [1].

Нині у світі і в Україні акцентують увагу на соціальних та економічних аспектах кризи. Модель сталого розвитку передбачає третій компонент – екологічний. Україна впродовж багатьох десятиліть перебуває в стані глибокої екологічної кризи, без подолання якої неможливий сталий розвиток, підвищення соціальних стандартів та якості життя. Повітря і вода, які в організмі кожної людини виконують життєво важливі функції, знаходяться у жахливому стані. В Україні 90% природних ландшафтів або знищено, або докорінно змінено [3, 4].

З огляду на ризики і глобальні виклики в державній економічній політиці першочергового значення набуває формування моделі інноваційного соціально-економічного розвитку України. В принципі існує три найтипівіші моделі відтворювального економічного процесу: **ресурсна модель** без високотехнологічного виробництва (природні ресурси → виробництво → гроші); **інноваційна модель** (трансформація грошей на дослідження в знання → трансформація знань у майстерність працівників та інновації → перетворення інновацій у товар → гроші); **інтелектуально-донорська модель** (скорочений варіант моделі (II), з якого вилучена стадія виробництва знань).

Як свідчить практичний досвід світових країн з різним рівнем і ефективністю економічного розвитку, найбільш ефективною є друга модель економічного відтворення. Проте в Україні сьогодні домінують перша і третя моделі: ресурсна без високотехнологічного виробництва (I) та інтелектуально-донорська (III). Згадані моделі у стратегічній перспективі мають порівняно низький рівень ефективності, оскільки вони призводять до виснаження ресурсів країни, до витoku факторів виробництва національної економіки за кордон і унеможливають забезпечення високих показників рівня добробуту населення.

Основний матеріал дослідження. З огляду на економічні реалії, потенційні внутрішні можливості й зовнішні умови, в Україні необхідно у невідкладному порядку розпочати реалізацію стратегії випереджаючого розвитку економіки на основі активізації інноваційних чинників (II модель). Проте, при цьому, не варто ідеалізувати стартові можливості України щодо таких радикальних перетворень, оскільки перетворення в рамках другої моделі пов'язані тісними причинно-наслідковими зв'язками із наявністю й ефективним залученням досить значних фінансових ресурсів. Наприклад, лише для зміни структури економіки на 1% необхідні капіталовкладення, еквівалентні 2-3% ВВП. Отже, це свідчить про те, що в наукоємній галузі необхідно залучати додаткові інвестиції.

Головним завданням підвищення сучасного рівня конкурентоспроможності держави стає забезпечення прискореного розвитку, передусім, у низці профільних науково-, інноваційно і техноємких галузей (аерокосмічна, виробництво нових матеріалів, окремі виробництва у фармацевтичній, електронній та електротехнічній промисловості), здатних ефективно конкурувати на міжнародних ринках і стати основою високотехнологічного зростання (наприклад, сьогодні частка високотехнологічної продукції в українському експорті промислових товарів складає лише 5%, тоді як світовий середньостатистичний рівень становить 21%) [7].

На основі використання індикаторів Європейського інноваційного табло Україна знаходиться в останній за рівнем інновативності четвертій групі – «країни, що рухаються навздогін» зі значенням індексу 0,23. У порівнянні з іншими країнами ЄС відставання України становить: від «країн-лідерів» – приблизно у 3 рази (Швеція – 0,68), від «країн-послідовників» – 2 рази (Великобританія – 0,48), від країн «помірні інноватори» – 1,6 рази (Норвегія – 0,35)[7]. Україна зможе перетворитися на високотехнічну державу з інноваційною моделлю економічного зростання за умови адекватності промисловості науково-технічним досягненням суспільства знань. Подолати суттєве відставання України від розвинених країн щодо продуктивності праці в усіх сферах народного господарства, оновити основні фонди, впровадити енерго- і матеріалозберігаючі технології можна тільки на основі інноваційної моделі сталого розвитку. Реалізація такої моделі соціально- економічного розвитку передбачає раціональне використання точкових технологій господарювання, зорієнтованих на максимальну результативність в мінімально стислі терміни. Економія часу стає базовою умовою забезпечення сталого розвитку держави та регіонів. Ця модель може бути органічним синтезом американського досвіду активної зовнішньоекономічної діяльності і японського досвіду використання власних внутрішніх, перш за все, інтелектуально-професійних ресурсів і можливостей.

Таким чином, розробка власної української моделі соціально- економічного розвитку актуалізує проблематику осмислення її системних, структурних, функціональних властивостей та ієрархічних характеристик. Теоретичне узагальнення досліджень наукової проблеми визначення інноваційних чинників економічного розвитку в умовах глобалізації дозволило зробити наступні висновки.

Розвиток світової економіки на межі ХХ і ХХІ ст., характеризується системними глобальними трансформаціями у сучасній цивілізаційній парадигмі. Науково-технологічний прогрес є вирішальним чинником глобалізації, і водночас, її рушійною силою. Інноваційні параметри глобалізації характеризується такими агрегованими показниками як: питома вага інноваційної продукції, науково-технічних та інформаційних послуг, комерційного науково-технічного обміну у світовому ВВП та експорті; частка новітніх і вдосконалених технологій у загальному їх обсязі; ступінь міжнародної стандартизації та уніфікації продукції і послуг. У цілому для них притаманна прогресуюча динаміка, що відображає світовий тренд технологічного оновлення.

Важливе значення для успішного функціонування і зростаючої взаємодії міжнародних інноваційних систем має глобалізація інноваційного середовища, яка чинить безпосередній вплив на формування і застосування принципів та методів розробки і реалізації стратегії розвитку на рівні держав та їх інтеграційних об'єднань. Ознаками глобального інноваційного середовища є: з одного боку, цілеспрямованість, поліцентричність, регіональна спеціалізація, мінливість, гнучкість, кумулятивність, а з другого – суперечливість, конфліктність, незбалансованість, невизначеність. Це формує складну сукупність як нових можливостей так і загроз. Зміни технологічного устрою суспільного виробництва засновані на інноваціях, які забезпечують зростання проду-

ктивності та національної конкурентоспроможності. Репрезентування національних економічних систем у світовій економіці залежить від спрямованості загального реформування і специфіки включення у міжнародні та глобальні інноваційні системи.

Типологія факторів формування можливостей інноваційного розвитку передбачає виділяти такі: загальносистемні (мотиви і рушійні сили розвитку; ресурсне забезпечення; закономірності науково-технологічного розвитку; геополітичне середовище; релевантні соціально-економічні процеси та явища); специфічні (політичні; інституціонально-правові; соціальні; організаційно-економічні) чинники інноваційного розвитку. Вирішальний вплив на прискорення інноваційних процесів в умовах глобалізації здійснюють міжнародно-інтеграційні чинники (глобальна конкуренція; міжнародна кооперація на різних рівнях; міжнародне регулювання; включення у світовий інноваційний процес; трансфер технологій), що обумовлено об'єктивно інтернаціональною природою інноваційного процесу.

Найважливішими критеріями формування інноваційних моделей розвитку є: економічний, соціально-економічний, інституціональний, функціональний і критерій стійкості та збалансованості розвитку. Основні складові моделі національного інноваційного процесу включають такі напрями: стратегія державного управління інноваційним процесом; розвиток, поширеність і ефективність інноваційної інфраструктури і кластерів; участь приватного сектора в інноваційному процесі; рівень розвитку інноваційного потенціалу і ресурсне забезпечення; механізми залучення учасників інноваційного процесу на національному і міжнародному рівнях.

Інноваційно спрямовані трансформації носять циклічний характер і включають різні комбінації елементів на певних стадіях. При аналізі трансформаційних процесів доцільно класифікувати аспекти перетворень на універсальні та специфічні; базові та надбудовні; трансформації, викликані базовими інноваціями, і трансформації, викликані поліпшувачими інноваціями. Слід виділяти трансформації екстенсивного та інтенсивного характеру, які за типом поділяються на: технологічні, інформаційні, функціональні, інституціональні, структурні, організаційно-управлінські, та враховувати передумови (політичні; сприйнятливість економіки до інноваційних перетворень; загальні соціально-економічні та суспільні умови; сприятливі міжнародні чинники різноманітної природи) і використовувати мотиваційні механізми (зміна соціопсихологічної орієнтації населення; урахування культурних особливостей нації; вплив на поведінкові особливості економічних агентів) інноваційно спрямованих трансформацій економіки. За об'єктом перетворення і сутністю трансформації їх слід поділяти на структурні, інституціональні, функціональні, організаційно-управлінські, інформаційні та технологічні.

Створення інституціонального середовища моделі інноваційного сталого розвитку передбачає: 1) формування мережі інноваційних фінансових інститутів та центрів трансферу технологій; 2) розвиток інфраструктури інноваційної сфери, створення і розвиток інформаційно-консультаційних агентств за активною участю держави та визначення пріоритетів розвитку; 3) вдосконалення системи прогнозування, стратегічного і оперативного моніторингу інноваційного розвитку, ефективного реагування на динамічні коливання кон'юнктури внутрішнього і зовнішнього ринків; 4) впровадження новітніх інформаційних технологій і засобів комунікацій; 5) реалізацію потенціалу міжнародної регіональної науково-технологічної інтеграції з урахуванням факторів глобального впливу.

Економіка знань та системних трансформацій формується на основі інформаційного середовища та інформаційних мереж, а розвивається як інноваційна економіка. Можливості генерування, розповсюдження та використання нових знань щодо інно-

вацій є передумовою інтенсивного економічного росту. Стратегічним завданням реалізації цієї політики визначено консолідацію методологічних, освітньо-наукових та інформаційних систем в рамках єдиного національного інноваційного простору [7].

Для розвитку інноваційного середовища, що забезпечує економічне зростання характерним є: високий рівень інформаційної насиченості економічних процесів; наявність активної професійної рефлексії суб'єктів економіки щодо адаптації нових ідей; високий рівень використання механізмів дослідження та наявність навичок інноваційного пошуку; наявність відповідних організаційних структур та інноваційної інфраструктури; освоєння нормативно-регулятивної бази інноваційної сфери; розвиток нормативно-регулятивних та організаційних механізмів впровадження освітніх нововведень; інформаційна забезпеченість інноваційних процесів на різних рівнях економіки]; професійна готовність суб'єктів підприємництва до інноваційного пошуку; пошуки адекватних механізмів оцінювання інновацій [9].

Для реалізації стратегії економічного розвитку держави в умовах розгортання світової економіки глобалізму необхідним є використання всіх чинників, які впливають на формування макроекономічного та інноваційного середовища. До них відносять: використання наукового потенціалу України в усіх його розрізах: фундаментальному, галузевому та прикладному; ефективність державного регулювання основними ринками: капіталу, праці, землі, інтелекту; формування основ економіки знань у сферах освіти, науки, технологічної та інформаційної інфраструктури [5]. На думку інших дослідників ефективний розвиток економіки повинен передбачати розв'язання соціальних проблем та збереження природного навколишнього середовища. Стрімкий розвиток інформаційних та інноваційних процесів, формування економіки знань роблять актуальними дослідження їх ролі у функціонуванні соціально-економічних та природно-економічних систем, а підвищення індивідуалізації економічних процесів та зростання значення інтелектуального людського капіталу визначають рівень інформаційно-інноваційної культури [6]. При цьому слід врахувати принципи сталого розвитку. Адже рівень використання потенціалу моделі «природа-людина-економіка» становлять не сукупність їх ресурсів, а інформаційно-інноваційно орієнтоване їх поєднання.

Висновки. У процесі формування національної інноваційної моделі важливо визначитись із потенціалом України у межах індустріальної та постіндустріальної парадигми розвитку. Національна інноваційна стратегія повинна базуватись: на механізмах апробованих у світогосподарській практиці новітніх форм організації і державного регулювання інноваційного бізнесу, зокрема, локально-кластерній концентрації, інформаційно-комунікаційній диверсифікації, гнучкій міжнародній спеціалізації та кооперації; розвитку інноваційної інфраструктури та використання інформаційних мереж для включення у світовий інноваційний процес, міжнародну кооперацію на різних рівнях, трансфер технологій, що обумовлено об'єктивно інтернаціональною природою інноваційного процесу.

Список використаних джерел

1. Мойсеєнко І. П. Інтелектуальна складова економічної безпеки України / І. П. Мойсеєнко // Регіональна економіка. Науково-практичний журнал. – 2011. – №4(62). – С. 169-177.
2. Петровська О. С. Сучасна модель економічного розвитку національної економіки / О. С. Петровська // Економічна теорія. – 2008. – №1. – С. 30-40.
3. Резнікова Н. Інноваційна модель розвитку національної економіки: оцінка стартових можливостей та засобів реалізації / Н.Резнікова // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.academia.org.uaee.

4. Федулова Л. І. Державна політика розбудови економіки знань: особливості реалізації антикризової стратегії [Текст] / Л. І. Федулова, Т. М. Корнєєва // *Фінанси України*. – 2009. – № 10. – С. 3-17.
5. Юкіш В. В., Овчиннікова Т. В. Модель розвитку національної економіки / В. В. Юкіш, Т. В. Овчиннікова // *Сталий розвиток України Всеукраїнський науково-виробничий журнал*. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua.
6. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: y.kno.rada.gov.ua/komosviti/control/uk/publish/article.

Summary. Presents guidelines for the development's innovative models, taking into account the principles of economic security, sustainable development and social priritetiv policy. Presents a typology of indicators and factors of innovation capabilities development. Grounded, that strategic priorities for innovation for sustainable development should be reflected in the mechanisms of economic and financial policy implementation strategy for economic security.

Keywords: innovative development, steady development, economic security, factors, and priritetiv of innovative development.

УДК 347.457

Олійник О.В., доцент Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
Сідельнікова І.В., к.е.н., доцент Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

ЄВРООБЛІГАЦІЙНІ ПОЗИКИ ЯК ІНСТРУМЕНТ МОБІЛІЗАЦІЇ БОРГОВОГО ФІНАНСУВАННЯ ВІТЧИЗНЯНИМИ КОРПОРАЦІЯМИ НА МІЖНАРОДНОМУ РИНКУ КАПІТАЛУ

Стаття присвячена аналізу сучасного стану ринку єврооблігацій в Україні, досліджуються шляхи підвищення інвестиційної привабливості єврооблігацій вітчизняних корпорацій, обґрунтовуються чинники, що сприяють або перешкоджають розвитку ринку єврооблігацій в Україні.

Ключові слова: ринок єврооблігацій, єврооблігації, корпоративне фінансування, зовнішні запозичення, кредитні рейтинги єврооблігацій, обсяги емісій, дохідність єврооблігацій.

Постановка проблеми. Великі вітчизняні корпорації в пошуках фінансових ресурсів у значних обсягах та на привабливих умовах, необхідних для розвитку бізнесу та підвищення конкурентоспроможності на національному та зовнішніх ринках, останнім часом все більшу увагу приділяють залученню фінансування на міжнародному ринку капіталу за допомогою такого зручного та ефективного інвестиційного інструменту, яким є єврооблігації.

За допомогою випуску корпоративних єврооблігацій українські суб'єкти господарювання отримують доступ до більш доступних та відносно дешевих джерел зовнішнього фінансування порівняно із джерелами національного фінансового ринку.

Ці іноземні ресурси відіграють роль своєрідного каталізатору інвестиційних процесів, дозволяючи не лише досягти стабілізації та короткострокового економічного зростання, але й закласти підвалини для довгострокових перспектив у розвитку національної економіки.

Різноманітність єврооблігацій за виплатою доходу, характером зобов'язань, способом погашення тощо дає можливість позичальникам і кредиторам обирати най-